

DETERMINANTY NÁRODNÍHO ŠTĚSTÍ

Národní štěstí, často označované jako subjektivní blahobyt, je komplexním ukazatelem kvality života ovlivněným ekonomickými, sociálními a institucionálními faktory. Výzkumy ukazují, že životní spokojenost jednotlivců závisí na kombinaci materiálního zabezpečení, sociálních vazeb, zdraví a důvěry v instituce.

Jedním ze základních determinantů štěstí je **hrubý domácí produkt (HDP)** na obyvatele, který odráží ekonomickou prosperitu a životní standardy (Easterlin, 1974). **Sociální podpora** je dalším klíčovým faktorem – jednotlivci s pevnými mezilidskými vztahy a možností spoolehnot se na druhé vykazují vyšší míru spokojenosti (Helliwell et al., 2024). Důležitým ukazatelem blahobytu je také **očekávaná délka zdravého života**, která reflektuje kvalitu zdravotní péče a celkovou životní úroveň (Diener et al., 2018). Podobně i **svoboda rozhodování** hraje významnou roli – možnost volby v oblasti vzdělání, povolání či osobního života podporuje pocit autonomie a životního naplnění (Deci & Ryan, 2000). Mezi další významné faktory patří **štědrost a prosociální chování**, které posilují pocit sounáležitosti a osobní spokojenosti. Naopak negativní dopad na štěstí má **vnímání korupce**, které snižuje důvěru v instituce a oslabuje sociální soudržnost (Helliwell et al., 2024). Národní štěstí tedy závisí na kombinaci ekonomických, sociálních a institucionálních faktorů.

Zdrojem dat pro tuto analýzu je **World Happiness Report 2024** (Helliwell et al., 2024), který poskytuje komplexní přehled o výše zmíněných faktorech ovlivňujících národní štěstí. Tento každoročně publikovaný report využívá data z Gallup World Poll, mezinárodních ekonomických statistik a dalších relevantních zdrojů k hodnocení subjektivního blahobytu ve více než 150 zemích.

Pro hlubší analýzu faktorů ovlivňujících národní štěstí bude použita **vícenásobná lineární regrese**, která umožní kvantifikovat vztah mezi subjektivní životní spokojeností a vybranými prediktory, která jsou:

- HDP na obyvatele;
- sociální podpora;
- zdravá délka života;
- svoboda rozhodování;
- štědrost; a
- vnímání korupce.

Tato statistická metoda umožňuje určit relativní vliv jednotlivých faktorů na celkové štěstí a identifikovat, které proměnné mají nejvýznamnější prediktivní sílu. Výsledky regresní analýzy poskytují nejen vhled do individuálního dopadu každého faktoru, ale také umožňují testovat interakce mezi proměnnými a případně identifikovat nelineární vztahy ovlivňující subjektivní blahobyt na národní úrovni.

Výsledky regresní analýzy jsou znázorněny v následující tabulce (Tabulka 1).

Tabulka 1. Souhrnné statistiky regresního modelu.

Metrika	Hodnota
R-squared	0.819
Adj. R-squared	0.811
F-statistic	100.6
p-value	<0.000
Df	133

Regresní analýza ukázala, že model vysvětluje 81.9 % variability závislé proměnné, což je velmi silný výsledek. Adjustované R^2 , které zohledňuje počet prediktorů, dosahuje hodnoty 81.1 %, což potvrzuje, že model stále vykazuje vysokou prediktivní schopnost i po zohlednění počtu proměnných. F-statistika je statisticky významná, což naznačuje, že model je výrazně lepší než model bez prediktorů. P-hodnota je menší než 0.000, což potvrzuje, že **výsledky jsou statisticky významné**.

Tabulka 2. Výsledky vícenásobné lineární regrese

Proměnná	Koeficient	Standardní chyba	t(133)	p-hodnota
Intercept	1,170	0,207	5,656	0,000
Economy (GDP per Capita)	0,442	0,209	2,115	0,036
Social support	1,438	0,212	6,798	0,000
Healthy life expectancy	1,383	0,494	2,797	0,006
Freedom to make life choices	1,897	0,323	5,871	0,000
Generosity	0,462	0,635	0,728	0,468
Perceptions of corruption	1,007	0,409	2,460	0,015

Z analýzy jednotlivých prediktorů vyplývá, že pět ze šesti zkoumaných faktorů má **statisticky významný vliv na národní štěstí**. Nejvýznamnějším prediktorem je svoboda rozhodování o vlastním životě, následovaná sociální podporou a zdravou délkou života. Vnímání korupce a ekonomika měřená HDP na obyvatele jsou také statisticky významné, ale s menším vlivem. Zajímavé je, že štědrost se ukázala jako statisticky nevýznamný prediktor.

Obrázek 1. Korelační matice prediktorů.

Při zkoumání multikolinearity v modelu jsme zjistili, že mezi některými prediktory existuje určitá míra vzájemné korelace, zejména mezi ekonomikou a zdravou délkou života (Obrázek 1). Analýza hodnot VIF (Variance Inflation Factor) však ukázala, že žádná z proměnných nevykazuje kritickou úroveň multikolinearity. Ekonomika (HDP) má nejvyšší hodnotu, následovaná zdravou délkou života a sociální podporou, což všechno spadá do kategorie mírné multikolinearity. Ostatní prediktory – svoboda rozhodování, štědrost a vnímání korupce – mají hodnoty VIF nižší než 1.5, což naznačuje absenci významné multikolinearity. Tyto výsledky potvrzují, že **odhady koeficientů v našem modelu nejsou výrazně zkresleny** vzájemnými korelacemi mezi prediktory.

Jistým omezením studie je, že model nezahrnuje některé potenciálně důležité faktory, jako jsou kulturní hodnoty, historický kontext nebo environmentální podmínky. Chybějící data (3 záznamy) mohla ovlivnit výsledky, i když jejich dopad je pravděpodobně minimální vzhledem k velikosti vzorku.

Z praktického hlediska výsledky naznačují, že subjektivní faktory jako svoboda rozhodování a sociální podpora mají na národní štěstí větší vliv než objektivní ekonomické ukazatele. To má významné implikace pro tvůrce politik, kteří by měli věnovat pozornost nejen ekonomickému růstu, ale také sociálním programům, zdravotnictví a institucím podporujícím osobní svobodu občanů.

Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=525>

Literatura

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268.

https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01

Diener, E., Oishi, S., & Tay, L. (2018). Advances in subjective well-being research. *Nature Human Behaviour*, 2(4), 253–260. <https://doi.org/10.1038/s41562-018-0307-6>

Easterlin, R. A. (1974). Does economic growth improve the human lot? Some empirical evidence. In P. A. David & M. W. Reder (Eds.), *Nations and households in economic growth* (pp. 89–125). Academic Press.

Helliwell, J. F., Layard, R., Sachs, J. D., De Neve, J.-E., Aknin, L. B., & Wang, S. (Eds.). (2024). *World Happiness Report 2024*. University of Oxford: Wellbeing Research Centre.